

УДК 811.111'276:341.76

DOI <https://doi.org/10.32782/bsps-2025.1.3>

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ США ЯК МАРКЕРА ДИНАМІЧНИХ ЗМІН: КОМУНІКАЦІЯ І ПЕРЕКЛАД

Оксана Галич

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
Київського національного лінгвістичного університету
вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-8800-9792
e-mail: oksana.halych@knlu.edu.ua

Анотація. Стаття має на меті розглянути політичний дискурс сучасної Америки в царині перекладознавчих аспектів публічного мовлення загалом та інституту президентства зокрема. Основну увагу зосереджено на соціально-прагматичних та лінгвостилістичних засобах промов і виступів американських президентів XX–XXI століття, ураховуючи особистості оратора, елементи психологічного портретування мовця, стійкість емоційного інтелекту, здатність впливати на аудиторію і досягати поставленої мети. Науковий інтерес авторки зумовлений динамікою політичних процесів, що безпосередньо дотичні до розвитку американського та українського суспільства в розпал російсько-української війни. До того ж переклад, як ключовий механізм врегулювання важелів впливу в міжкультурному посередництві, забезпечує коректне інформування та, відповідно, адекватну реакцію цільової аудиторії під час президентських перегонів і в умовах активних політичних змін. Переклад політичних промов не може бути ідентичним оригінальному варіанту, що свідчить про необхідність відтворення матеріалу максимально наближеним до зразка. Використання виразових засобів, мовних зворотів та стилістично забарвленої лексики викликає суттєві труднощі під час адаптації промови рідною мовою. Окрім того, беззаперечною є прагматичність промов, що мають на меті забезпечити зв'язок між кандидатом та виборцем, лідером і потенційним електоратом. Трансформаційний підхід уможливорює здатність перекладача реконструювати подану інформацію максимально близько до оригіналу, використовуючи зміни в структурі та семантиці. Зменшення розриву між семантикою і прагматикою політичного меседжу є метою та завданням перекладача-медіатора в процесі міжкультурної комунікації.

Ключові слова: публічне мовлення, комунікація, промова, стилістичні засоби, інститут президентства.

THE FUNCTIONAL ASPECT OF AMERICAN POLITICAL DISCOURSE AS A MARKER OF DYNAMIC CHANGES: COMMUNICATION AND TRANSLATION

Oksana Halych

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Theory and Practice
of Translation from English
Kyiv National Linguistic University
Velyka Vasylkivska Str., 73, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8800-9792
e-mail: oksana.halych@knlu.edu.ua

Abstract. The article aims at exploring the political discourse of modern America in the scope of translation aspects of public speaking in general and the institution of the presidency in particular. The main attention is focused on the social, pragmatic and linguistic means of American presidents speeches (XX–XXI centuries), considering the speaker's personality, elements of his/her psychological portrait, the stability of emotional intelligence and the ability to influence the audience and achieve goals. The author's scientific interest is driven by the dynamics of political processes that are directly

related to the development of American and Ukrainian society in the period of the russian-Ukrainian war. At the same time, translation as a key mechanism for regulating leverage in intercultural mediation ensures faithfulness of the information delivered and, accordingly, an adequate respond of the target audience during the presidential race and in the context of active political changes. The translation of political speeches cannot be identical to the original version, that indicates the need to reproduce the material as faithful as possible. The use of expressive means, phrases and stylistically coloured vocabulary causes significant difficulties while adapting a speech to the requirements of native speakers. In addition, there is no doubt that public speeches are pragmatic, aiming at creating links between the candidate and the voter, the leader and the potential electorate. The transformational approach makes it possible for the translator to reconstruct the information delivered as close as possible to the original, using changes in structure and semantics. Reducing the gap between the semantics and pragmatics of a political message is the goal and task of a translator-mediator in the process of intercultural communication.

Key words: public speech, communication, report, stylistic means, presidency.

Динаміка розвитку політичних процесів в Україні та світі є стрімкою, унаслідок чого світова політична система зазнає змін і перетворень. Функціонал перекладу, як механізм міжкультурної комунікації, у цьому аспекті є дієвим, а почасти й вагомим чинником ефективності міжкультурного посередництва. **Актуальність** теми публікації зумовлена цілеспрямованою увагою до американського політичного дискурсу у світлі останніх виборів у США зокрема та інституту президентства загалом.

Постановка проблеми. Як відомо, промови, а особливо церемоніальні, відіграють ключову роль у суспільно-політичному житті, впливаючи не лише на громадян певної країни, а й на глобальну електоральну поведінку виборців. З огляду на дедалі більший вплив західної демократії, очолюваної США, неабияка увага зосереджена на маніпулятивних механізмах донесення політичних ідей до широкої аудиторії, які почасти мають концептуально-символічний характер.

Будь-яка успішна промова є результатом ретельної підготовки, що не лише містить технічне забезпечення та відповідне соціальне оточення, а й сфокусована на чіткій вербалізації вираження думки. Ідеї, що закладені у виступі, у поєднанні з ораторською майстерністю політика здатні переконати навіть найзапекліших скептиків. Саме тому мотив промови, її контекст, використання художніх і риторичних прийомів, а також взаємозв'язок між висловленими ідеями та реальністю становлять особливий інтерес для дослідників політичного дискурсу й перекладознавців та є **метою** нашого наукового пошуку.

Аналіз досліджень. Поняття дискурсу досить широке: *discursus* означає рух у різних напрямках або колообіг. Уперше цей тер-

мін почали використовувати для окреслення певної теми комунікації чи дискусії, ключові риси якої визначають особливості мовців [7]. Згодом поняття дискурсу поширилося в науковій царині, де його почали ототожнювати з текстом у його сучасному розумінні. Водночас дискурс охоплює не лише мовну комунікацію, а й способи передавання інформації різними засобами (медіа, мистецтво, кінематограф тощо).

Так, К. Серажим визначає дискурс як складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного простору, що формується під впливом соціокультурних, прагматичних, психологічних і політичних чинників та має чітку структуру. Автор також наголошує на концепції так званого спільного світу, створеного мовцем та інтерпретованого реципієнтом або читачем того чи іншого типу дискурсу [4].

Виклад основного матеріалу. Політичний дискурс є окремим підвидом дискурсу, що відображає політичне життя країни, її державний устрій та вплив на міжнародні відносини. Він також слугує каналом комунікації між владою та суспільством. До того ж політичні промови, зокрема церемоніальні виступи, є інструментом взаємодії політиків з громадянами, способом здобувати підтримку виборців та розширювати власний електорат. Метою функціонування політичного дискурсу є «залучення всіх громадян до процесу ухвалення рішень, переконання виборців за допомогою логічних аргументів та визначення найефективнішого способу вирішення проблеми» [6, с. 4].

Характерною особливістю політичного дискурсу є використання спеціальної термінології, притаманної політичному середовищу, зокрема таких понять, як *authoritarian*,

alliance, budget, coalition, geopolitics, insurrection, legislation тощо.

Функціонування політичного дискурсу неможливе без залучення промов, які можна поділити на декілька основних видів (передвиборчі виступи, інавгураційні промови, урочисті промови тощо).

Спільною рисою всіх цих промов є офіційний стиль викладу, а їх головна мета – привернути увагу суспільства до певних питань, здобути підтримку виборців, враховуючи водночас очікування громадян.

Ключовим елементом ефективності політичної промови є її просодичне оформлення. Відповідна інтонація критично важлива для передання емоційного настрою мовця та адаптації виступу до прагматики комунікативної ситуації спілкування [12, с. 67].

Написання й виголошення політичної промови є складним та багатогранним процесом, що містить не лише створення тексту, а й утілення ідей, цілей та намірів. Підготовка промови вимагає аналізу попередніх виступів, урахування соціального статусу аудиторії та її очікувань щодо майбутнього країни, суспільства, соціуму. Важливу роль також відіграє вибір локації для виступу, що має підкреслювати значущість й офіційний характер заходу.

Політика – це не лише мистецтво керувати державними інституціями, а й уміння вести переговори та володіти словом. Саме тому політичні виступи часто супроводжуються використанням виразових засобів та стилістичних прийомів, що допомагають досягти емоційного впливу на аудиторію. Так, прихильники Республіканської партії США виявили високу майстерність у застосуванні цих засобів, що сприяло позитивному сприйняттю їхньої риторики виборцями: *“Together, We will make America strong again. We will make America wealthy again. We will make America proud again. Together, we will determine the course of America and the world for many years to come. We will face challenges, we will confront hardships, but we will get the job done”* [9].

Інавгураційні промови є одним із найбільш «зручних» жанрів для формування політичних меседжів та пропаганди ідей, оскільки вони поєднують урочистість, ідеологічну піднесеність і ритуальність. Такі промови – ефективний засіб привернення уваги громадськості. Окрім того, політична

промова є способом продемонструвати свою відданість народу, висловити занепокоєння щодо актуальних проблем та знайти шляхи їх подолання. Кожен політик обирає власні методи впливу й техніки їх використання в міжнародному політичному дискурсі.

Політична промова виконує функцію демонстрації близькості до народу, відданості країні та занепокоєння її поточним станом. Наприклад, Дональд Трамп, 45-й і вже 47-й президент США, активно використовував популізм, апелюючи до незадоволених громадян. Гіпербола як стилістичний засіб гармонійно доповнювала його риторичку: *“scapegoating immigrants, and pitting people against each other. ... hyper-criminalization of immigrants, mass deportation ...”*; *The wealth of our middle class has been ripped from their homes and then redistributed across the entire world* [8].

Важливу роль у політичних промовах відіграють топоси – джерела ідей, які сприяють розвитку думки та встановленню контакту із суспільством, що надає виступам політиків більшої змістовності й актуальності.

Функції інавгураційної промови передбачають:

– **інспіративну** (виражає емоції, як-от радість, вдячність, відданість);

– **декларативну** (повідомляє про вступ нового президента на посаду, акцентує звернення до народу через топоси обов'язку та праці);

– **перформативну** (підкреслює чесність, мудрість і законслухняність лідера, його прагнення до захисту країни та її процвітання) [1, с. 78].

Важливим аспектом політичних виступів є їх прагматичність, що передбачає встановлення зв'язку між кандидатом і виборцями. Президентські вибори є однією з найконкурентніших політичних подій, де боротьба за підтримку суспільства виходить на перший план. У цьому контексті ораторські здібності відіграють вирішальну роль. Політик має озвучувати саме ті питання, які найбільше хвилюють виборців, тим самим здобуваючи їхню довіру.

Автори посібника з професійно орієнтованого перекладу виокремлюють три основні типи інформації в політичних текстах:

– **когнітивну** – містить факти, імена, цифри, тобто «точну інформацію»;

– **оперативну** – заклик до дії, як-от «переконайся», «замислюйся», «працюй»;

– **емоційну** – містить виразові засоби (гіперболу, метафору, метонімію тощо) та виражає емоції через інтонацію і стилістичний синтаксис [12, с. 221].

Використані прийоми, стратегії та методи риторики не лише впливають на громадську думку, а й формують образ лідера – справедливого, сильного та здатного забезпечити процвітання країни. Орієнтуючись на цільову аудиторію, її соціальний статус, переконання та настрої, політик може ефективно застосовувати свої мовні та мовленнєві ресурси для здобуття підтримки як серед громадян країни, так і на міжнародній арені. Залежно від контексту талановитий оратор повинен розуміти, до чого саме готова аудиторія, яку інформацію підсвідомо може сприйняти позитивно. Кожен з політичних спікерів має абсолютно відмінні один від одного методи маніпулятивного впливу, життєвий досвід, що, своєю чергою, впливає на тон, настрої та манеру передавання повідомлення. Наприклад, метафоричний контент, а також метонімія щонайбільше здатні підсилювати стилістичний ефект, заміну значення лексеми за принципом суміжності:

*We observe today not a victory of party but a **celebration of freedom** – symbolizing an end as well as a beginning — signifying renewal as well as change.* [10];

*To renew **America**, we must revitalize our democracy. This beautiful **Capital**, like every capital since the dawn of civilization, is often a place of intrigue and calculation* [5].

Риторичні запитання в політичних промовах також виконують певну стилістичну функцію, почасти підкреслюючи трагізм, безвихідь або, навпаки, комічність ситуації, що не може залишити аудиторію індиферентною:

*“...From the viewpoint of centuries, the questions that come to us are narrowed and few. **Did our generation advance the cause of freedom? And did our character bring credit to that cause?**”* [11];

*«...Проте в перспективі століть проблеми, що постали перед нами, є нечисленними та нескладними. **Чи досягло наше покоління прогресу в справі свободи? А чи допоміг нам у цьому наш характер?**»* [2, с. 327]

У поданому уривку перекладач вдало зміг використати узагальнення для риторичного

запитання, яке передає настрої, посилює мету мовця, водночас уникнувши порушення мовних норм.

Використання виразових засобів, мовних зворотів та стилістично забарвленої лексики викликає суттєві труднощі під час адаптації промови рідною мовою.

Так, С. Максимов засвідчує необхідність перекладача реконструювати подану інформацію максимально близько до оригіналу, наголошуючи так на використанні змін у структурі та семантиці (трансформаційний підхід) [3].

Водночас переклад промови не може бути ідентичним оригінальному варіанту, що свідчить про необхідність відтворення матеріалу максимально наближеним до зразка. Так, фахівець має використати перекладацькі трансформації задля досягнення бажаного результату.

Політика вважається не лише майстерністю ведення переговорів та ухвалення рішень на державному рівні, а й мистецтвом контролю і менеджменту ресурсів. Особистість оратора при цьому відіграє вирішальну роль в ухваленні складних рішень чи проведенні переговорів президентом на міжнародному або федеральному чиновником на локальному рівні. До вдалого та майстерного контролю політичного середовища в межах країни долучається талант красномовства та використання персуазивних тактик впливу на аудиторію. Особлива увага приділяється не лише стилістичному оформленню промови, а й локації / «декорації», особливо коли захід проводиться з річницю важливої події.

До прикладу можна зарахувати промову 47-го президента США Дональда Трампа з нагоди вручення дипломів випускникам Академії Військово-повітряних сил США. У своєму виступі Трамп висловлював захоплення та повагу до молодих людей, які обрали військову службу, попри широкий спектр кар’єрних можливостей. Камера фокусувалася не лише на його жестах, а й на емоціях випускників і публіки. Завершальним акордом став проліт військових винишувачів над стадіоном, що символізував перехід молоді до лав збройних сил. Так, ця промова не лише була виголошена для виконання протокольної функції, а й сприяла формуванню позитивного іміджу вже похилого віку президента серед молодого покоління.

Використання художніх виразових засобів у політичному дискурсі свідчить про розмаїття підходів та стратегій маніпулювання широкими масами, які варіюються залежно від особистих якостей мовця. Кожен з наведених прикладів політичних промов так чи інакше підкреслює особистість оратора. Тенденція використання маніпулятивних технік Дональдом Трампом яскраво демонструє різкість його заяв, акцентуючи на залученні на свій бік консервативних верств громадян США. Для контрасту можна провести паралелі з більш поміркованим стилем промов демократів (Барака Обами, Джо Байдена), який виявляється в апеляції до народу Америки як творців фундаменту демократії та стабільності. Наведені вище приклади засвідчують: у бурхливому політичному житті Сполучених Штатів завжди знайдеться місце для суперечок та непорозумінь, яких не завжди вдасться уникнути.

Завдяки вдалому добору вербальних відповідей стилістично забарвленої лексики фахівці з перекладу прагнуть не лише відтворити сенс промови максимально близько до оригіналу, а й використати весь потенціал

української мови, перетворюючи політичні виступи в адаптований для пересічного українськомовного реципієнта текст.

Висновки. Політичний дискурс США експлікує широкий спектр промов та публічних виступів, що становлять науковий інтерес і водночас є викликом навіть для досвідченого перекладача. Потужний лінгвістичний інструментарій та арсенал перекладознавчих методів уможлиблює процес адекватного відтворення текстів такого типу дискурсу засобами української мови. Утім, політичні реалії вирізняються варіативністю та здатністю змінюватися й еволюціонувати. Багатогранність і комплексність політичного дискурсу простежується на міжнародній арені на тлі президентських перегонів. **Перспективним** убачаємо систематизацію комунікативних, психологічних, соціально-культурних ознак доповідача, що становлять фундамент харизматичного публічного мовця та можливість перекладача донести важливий меседж кандидатів суспільству, що є винятково важливим для української громадськості на тлі повномасштабної війни з росією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дячук Н. Особливості політичного мовлення в інавгураційній промові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2(70). С. 76–79.
2. Інавгураційні промови президентів США / за ред. Е. Прутник. Харків : Фоліо, 2009. 142 с.
3. Максимов С. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2006. 157 с.
4. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність: на матеріалах суч. газетн. публіцистики: [монографія]. К. Серажим. Київ : Нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2002. 392 с.
5. Bill Clinton. URL: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches>
6. Civil Political Discourse in a Democracy: The Contribution Of Psychology. Johnson D, and Johnson R. : University of Minnesota. 2000. URL: <https://www.researchgate.net/publication/247503962>
7. Crystal D.A dictionary of linguistics and phonetics (6th ed.). Oxford: Blackwell Publishing, 2011. 508 p.
8. Donald Trump. URL: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential>
9. Gordon Brown's speech to US Congress (2009, March 4). URL: <https://www.theguardian.com/world/2009/mar/04/gordon-brown-speech-to-congress>
10. John Kennedy. URL: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential>
11. Joseph Biden. URL: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches>
12. Specialized Translation from a Cognitive-Discursive Perspective. Професійно-орієнтований переклад у когнітивно-дискурсивному ракурсі: навч. посібник. В. Г. Ніконова, Ю. В. Кононець, Х. Б., Мелько, Е. В. Польова, В. Б. Скрябіна. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2018. 426 с.

REFERENCES

1. Diachuk, N. (2018). Osoblyvosti politychnoho movlennia v inavhuratsiinii promovi [Features of political speech in the inaugural speech]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*: seriiia "Filolohiia". Ostroh : Vyd-vo NaUOA. Vyp. 2(70). P. 76–79. [in Ukrainian].

2. Inavhuratsiini promovy prezydentiv [Inaugural speeches of USA presidents]. (2009). SShA / za red. E. Prutnik. Kharkiv : Folio. 142 p. [in Ukrainian].
3. Maksimov, S. (2006). Praktychnyi kurs perekladu (anhliiska ta ukrainska movy) [Practical translation course (English and Ukrainian)]. Teoriia ta praktyka perekladatskoho analizu tekstu dlia studentiv fakultetu perekladachiv ta fakultetu zaochnoho ta vechirnoho navchannia: navchalnyi posibnyk. Kyiv : Lenvit. 157 p. [in Ukrainian].
4. Serazhym, K. (2002). Dyskurs yak sotsiolinhvalne yavyshe: metodolohiia, arkhitektonika, variatyvnist [Discourse as a sociolinguistic phenomenon: methodology, architectonics, variability]: na materialakh such. hazetn. publitsystyky: [monohrafiia] / K. Serazhym. Kyiv : Taras Shevchenko National University. 392 p. [in Ukrainian].
5. Bill Clinton. Retrieved from: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches>
6. Civil Political Discourse in a Democracy: The Contribution Of Psychology (2000). Johnson, D, and Johnson, R. : University of Minnesota. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/247503962>
7. Crystal, D. (2011). A dictionary of linguistics and phonetics (6th ed.). Oxford: Blackwell Publishing, 508 p.
8. Donald Trump. Retrieved from: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential>
9. Gordon Brown's speech to US Congress (2009, March 4). Retrieved from: <https://www.theguardian.com/world/2009/mar/04/gordon-brown-speech-to-congress>
10. John Kennedy. Retrieved from: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential>;
11. Joseph Biden. Retrieved from: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches>
12. Specialized Translation from a Cognitive-Discursive Perspective (2018). Profesiino-orientovanyi pereklad u kohnityvno-dyskursyvnomu rakursi: navch. posibnyk / V. Nikonova, Yu. Kononets, Kh. Melko, E. Polova, V. Skriabina. Kyiv : Vydavnychy tsestr KNLU. 426 p. [in Ukrainian].